

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ'

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι, φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ
Ἰαννουαρίου, ἴτους καὶ εἶνε ἑτησίαι — Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς Λεωφ. Πανεπιστημίου 89.

5 Φεβρουαρίου 1884

ΑΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ

[Μυθιστορία τῆς κυρίας Ouida. (Louise de la Ramée).
Μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου].

Ἡ κόμησσα Σάρτερος (ἐν Milton Ernest, Berks, τῆς Ἀγγλίας) πρὸς τὸν Ἑρρίκον Χόλλυς (ἀγγλικὴν πρεσβείαν), εἰς Ῥώμην.

16 Ἰουνίου 1881. Στείλατέ μου κανένα, νὰ ζωγραφίσῃ τὴν αἶθουσαν τοῦ χοροῦ.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν λαίδην Σάρτερος.

Ἐξηγηθῆτε καθαρώτερα τί θέλετε: Ζωγραφίαν ἐπὶ ὑγροῦ τοίχου, ἐλαιογραφίαν ἢ ὕδατογραφίαν; ἐπὶ ξύλου, μεταξωτοῦ, ἢ γύψου;

Ἡ λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἐπὶ ὑγροῦ τοίχου. Ἐπεῖγον. Οἱ πρίγκιπες ἀναγγέλλουν ἐπίσκεψιν.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Περιττὸν εἶνε, φιλότατη μου Ἐσμέα, νὰ ἐξακολουθήσωμεν τηλεγραφούμετες. Ἡ ὑπόθεσις δὲν τελειώνει τοιοῦτοτρόπως. Γνωρίζεις ἀρκετὰ ἀπὸ καλλιτεχνίαν, ὥστε νὰ μὴν ἀγνοῆς, ὅτι χρειάζεται περισσότερος καιρὸς διὰ νὰ ζωγραφηθῇ μία αἶθουσα χοροῦ παρὰ διὰ νὰ στρωθῇ μὲ γαλλικὸν τοιχοχάρτον. Ἡ αἶθουσά σου εἶνε μεγάλη ὅσον καὶ ἡ τοῦ μεγάρου Κολόννα. Ἄν ἀποταθῆς εἰς ἀληθινὸν καλλιτέχνην — καὶ δὲν θέλεις βέβαια κανένα ἀντιγραφέα — ἡ ἐργασία θὰ διαρκῆσῃ πολὺ καὶ θὰ στοιχίσῃ ἀκριβὰ. Ὑποθέτω δὲ πρὸς τιμὴν σου, ὅτι θέλεις κατὶ πρωτότυπον. Πότε περιμένεις τοὺς πρίγκιπας; Ἐχω ἐδῶ ἄνθρωπον κατὰλληλον, ἀλλ' ἀμφιβάλω ἂν θὰ συναινέσῃ ν' ἀναλάβῃ τὸ ἔργον, καί, ἐκτὸς τούτου, θὰ ζητήσῃ καὶ μακρὰν προθεσίαν.

Ἡ λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτόν.

Στείλατε τὸν ἄνθρωπον. Ἡ Αὐτοῦ Βασιλικὴ Ὑψηλότης δὲν ὤρισε τὴν ἡμέραν τῆς ἐπισκέψεώς του.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Συγχώρησον, ἀγαπητή μου Ἐσμέα, νὰ σοῦ παρατηρήσω, ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶνε δερμάτια σιγάρων, τὰ ὅποια στέλλονται ὡς δείγματα διὰ τοῦ ταχυδρομείου. Σοῦ ἔγραφα, ὅτι δὲν ἤμην βέβαιος, ἂν ὁ καλλιτέχνης τὸν ὅποιον εἶχα κατὰ νοῦν ἤθελε συναινέσει ν' ἀναλάβῃ τὴν διακόσμησιν τῆς αἰθούσης σου. Ἐκτοτε τοῦ ὕ-

πέδειξά πλαγίως τὸ πρᾶγμα, καὶ δὲν μ' ἐφάνη νὰ ἔχη καμμίαν δυσκολίαν εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου σου. Εἶνε καλλιτέχνης διακεκοιμένος, μεγαλοφυῆς μάλιστα, καίτοι ἐντελῶς ἀγνωστος μέχρι τοῦδε. Εἰς τὴν Ἰταλίαν, πᾶς ἄνθρωπος μὴ βαδίζων ἐπὶ τῆς πεπατημένης ὁδοῦ, ἤμπορεῖ νὰ μαρανθῇ μένων ἀγνωστος ὅλην τὴν ζώην. Κατὰ τὴν οἰκτράν καὶ πρόστυχον ἐποχὴν μας, τὰ πρόστυχα πράγματα ἐκτιμῶνται περισσότερον. Ἐννοεῖται, ὅτι, ἂν δεχθῇ τὴν πρότασιν, πρέπει ν' ἀποφασίσῃς μεγάλην χρηματικὴν θυσίαν. Ὑποθέτεις, πόσην; ἀμφιβάλω. Ὅπωςδήποτε, καλὰ θὰ κάμῃς νὰ τὸ συλλογισθῆς. Ἀλλὰ μ' ἔρχεται μία ἄλλη ιδέα. . . Μήπως τυχὸν δὲν εἶνε εὐπρεπές; Οὔτε νέος εἶνε. . . οὔτε ἡλικιωμένος. Τὸ ἐξωτερικόν του ὅμως εἶνε πολὺ εὐάρεστον. Φοβοῦμαι μήπως τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε ἐντελῶς σύμφωνον πρὸς τὰ παραδεδεγμένα, καὶ δὲν ἀγνοεῖς ὅτι ἐγὼ κατηγοροῦμαι, ὡσάκις σοῦ συμβῆ νὰ τὰ παραβῆς.

Πάντοτε πρόθυμος.

Ἡ λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτόν.

Στείλατέ τον. Πληρώσατε ὅ,τι ζητήσῃ. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς εὐπρεπειᾶς, ἔχω ἐδῶ πάντοτε τὴν Τάβη.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Ἀγαπητή μου Ἐσμέα, ἐπειδὴ, ἀτελής ὡς εἶνε ἀκόμη ὁ πολιτισμὸς μας, δὲν κατωρθώθη ἀκόμη νὰ τηλεγραφῆται ἡ στίξις, οὔτε τὰ ἐρωτηματικὰ σημεῖα, συμβαίνει πολλάκις νὰ ἦνε τὰ τηλεγραφήματα ἀσυνάρτητα. Ἐπειτα στοιχίζουν καὶ πολὺ ἀκριβὰ. Ἄν αὐτὸ εἶνε ἀσήμενον διὰ σέ, δι' ἐμὲ τὸ πρᾶγμα εἶν' ἐντελῶς διάφορον. Σὺ εἶσαι πολὺ πλουσία καὶ ἐγὼ πολὺ πτωχός. Μοῦ φαίνεται σκανδαλῶδες νὰ ὀνομάζῃς Τάβη τὴν ἐνδοξοτάτην καὶ σεβασμιωτάτην μάμμην σου. Παλαιὰ καὶ ἀθεράπευτος κακὴ συνήθεια. Τί φοβερὰ κοινωνικὴ εὐθύνη νὰ ἦνε κανεὶς παρεπίτροπός σου! Δὲν ἤμπορῶ ἀκόμη νὰ ἐννοήσω, εἰς τί ὀφείλω τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀλλὰ κινδυνώδη τιμὴν. Δόξα τῷ Θεῷ, εἶσαι πλέον ἐνῆλιξ!

Ἄς ἐπανέλθωμεν τὴν εἰς τὴν αἶθουσάν μας. Ὅ,τι μ' ἔκαμε νὰ ἐκλέξω τὸν περίουτον ὁ λόγος καλλιτέχνην (ὀνόματι Ρέντσον) εἶνε αἱ

τοιχογραφίαι μικρᾶς τινὸς ἐκκλησίας ἐνὸς χωρίου τῶν Ἀβρουζῶν, τὰς ὁποίας ἐζωγράφησε μόνον ἐξ ἔρωτος καλλιτεχνικοῦ. Τὸ χωρίον αὐτὸ εἶνε ὁ τόπος τῆς γεννήσεώς του. Ἡ διακόσμησις τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς εἶνε ἀληθινὸν ἀριστούργημα. Ἄν ἦσο περισσώτερον καλλιτέχνης, ἠδυνάμην νὰ σοῦ γράψω εἰκοσιν ὄλας σελίδας ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου· ἀλλὰ περιρίζομαι νὰ σοῦ εἶπω, ὅτι παριστώσι τὸν βίον τοῦ ἀγίου Ἰουλιανοῦ τοῦ Φιλοζένου, καὶ ἀναμνησκουσι τὸν Βοιτιτέλλον διὰ τοῦ χρωματισμοῦ των καὶ τὸν Μιχαὴλ Ἀγγελον διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ σχεδίου καὶ τῆς ἀνατομικῆς ἀληθείας. Τί μικρὸς ἔπαινος! Ἦ ἀναφωνήσης βέβαια. Εἶν' ἀληθές. Ἐχὼ ἀφθονον τὸν ἔπαινον, ὅταν εἶμαι γοητευμένος. Ἀλλὰ θὰ ὁμολογήσης, ὅτι τοῦτο σπανίως μοῦ συμβαίνει. Ἐπειτα, ἐπεσκέφθην καὶ τὸ ἐργαστήριον τοῦ Ρέντσου εἰς τὴν ὁδὸν *Magutta*. Τὰ συνθέματά του δεικνύουν πολλὴν φαντασίαν καὶ ἀληθινὴν ἰχνογραφικὴν λεπτότητα. Ἐχει δὲ ὁ ζωγράφος προφανῆ κλίσιν εἰς τὴν τοιχογραφίαν, ὥστε ἀπέκτησα τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ διακόσμησις τῆς αἰθούσης σου δὲν ἠδύνατο νὰ ἐμπιστευθῆ εἰς καλλιτέρας χεῖρας. Θὰ τὴν καταστήσῃ ἀξίαν τοῦ ἐπιλοίπου τῆς ἐπαύλεώς σου. Σὺ ὅμως, μὴ τυχὸν ἔγινες τοσοῦτον δούλη τῶν γάλλων θελαμοστόλων, ὥστε νὰ σκέπτεσαι νὰ καταστήσης τὸν μεγάλο παλαιὸν σου πύργον ἀντίτυπον τῶν νέων παρισινῶν μεγάρων, μ' ὄλην τὴν γραφικὴν ἀταξίαν των ἐκ Τουρκίας μικρολογημάτων καὶ τὰς ἀπαραιτήτους ἐπὶ τῶν τοίχων σκιαγραφίας; Ἄς ἐξηγηθῶμεν, παρακκλώ. Πατρεύω τὰ ἰαπωνικὰ καὶ τουρκικὰ πράγματα ὅπου ἀρμόζουσι, παραδέχομαι ἂν θέλῃς καὶ μερικὸς ἀπὸ τοὺς διαμαρτυρομένους νεοφωτιστοὺς ζωγράφους τῆς Γαλλίας, ἀλλ' οὐτ' ἐκεῖνα, νομίζω, οὔτε αὐτοὶ ἔχουσι τόπον ἐντὸς μεγάρου τῆς ἐποχῆς τῶν Τυδώρ, εὐτρεπισμένον μὲ ἐπιπλα ἐκ παλαιᾶς δρυός. Τὸ περιεχόμενον τῆς ἀγορᾶς τοῦ Τεγεράν θὰ ἦτο ἐπίσης ἀτοπον ἐντὸς αἰθούσης, τῆς ὁποίας τὰ φαντάσματα ἔγλυφεν ὁ Gringlin Gibbons. — Ἀλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν Ρέντσον. Ἐννοεῖται, ὅτι θὰ ἦτο πολὺ δύσκολον, ἂν ὄχι ἀδύνατον, νὰ ζητήσω παρὰ τοῦ καλλιτέχνου μου τὴν διακόσμησιν αἰθούσης χοροῦ, ἔστω καὶ τῆς ἰδικῆς σου, ἂν ἦτο καλλιτέχνης διάσημος. Ἀλλ' αὐτὸς εἶνε ἄγνωστος ἐντελῶς καὶ πτωχός, κατὰ τὴν ἡμιστὰ ῥωματικὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Κατ' ἀρχὰς δὲν ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ τίποτε, κ' ἐφαίνετο μάλιστα προσβληθεὶς ἐκ τῆς προτάσεώς μου. Ἀλλὰ βεβηδὸν μετέβαλε γνώμην, καὶ κατάρθωσα νὰ τὸν πείσω, ὅτι ἡ διακόσμησις αἰθούσης χοροῦ, μακρᾶς 70 μέτρα, διὰ θεμάτων ἐξηγημένων ἀπὸ τὰ διηγήματα τοῦ Βοκκαίου ἢ τοῦ Ἀριόστου

δὲν ἦτο πρᾶγμα ἀξίον καταφρονήσεως· τοῦ ὑπεσγέθην ἐπίσης ὅτι θὰ ἔχη χωριστὴν κατοικίαν, καὶ ὅτι κανεὶς δὲν θὰ τὸν ταραττῆ ἐργαζόμενον. Θὰ ἐπιβιβασθῆ αὐριον εἰς τὸ ἀτμοκίνητον τῆς Civita-Vecchia, καὶ θὰ φθάσῃ εἰς Milton Ernest τὴν προσηγῆ ἐδδομάδα. Περιττὸν νὰ σοῦ συστήσω νὰ τὸν μεταχειρισθῆς μ' ὄλην τὴν ἀπαιτουμένην εὐγένειαν· εἶνε εὐγενὴς φύσις. Ἐννοεῖ νὰ σ' ἀφήσῃ πλήρη ἐλευθερίαν ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῆς ἀμοιβῆς του, ὅταν τελειώσῃ τὸ ἔργον του, ὡς ἦτο συνθήκη εἰς τ' ἀνάκτορα καὶ τὰ μοναστήρια, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σοδόμα καὶ τοῦ Δομινικίου. Ἴσως εἶνε τοῦτο δεῖγμα ἰταλικῆς πονηρίας, διότι ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει, ὅτι λέγων τις «ὅ,τι ἀγαπάτε» ἐλπίζει νὰ λάβῃ τὸ τριπλάσιον ἐκείνου, τὸ ὅποιον θὰ ἐτόλμα νὰ ζητήσῃ. Ἴσως ὅμως εἶνε καὶ ὑπερφήνεια. Τὸ δεῖγμα τοῦτο εὐγενεὺς καταγωγῆς ἐκ μέρους τοῦ κυρίου Ρέντσου μ' ἐκπλήττει, μολονότι ἰσχυρίζονται ἐδῶ, ὅτι εἶνε υἱός, μὴ ἀναγνωρισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς του, πτωχῆς τινος κόρης, ἥτις τὸν ἐνεπιστεύθη ἀποθνήσκουσα εἰς τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου. Ἀλλ' αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν σὲ ἐνδιαφέρουν βέβαια. Ἡξέυρω τί ἰδέας ἔχεις περὶ καλλιτεχνίας, καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ προσέξῃς τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ὅσον προσέξῃς καὶ τὸν ἐφ' ἀμάξης ἀκόλουθόν σου, καὶ ὅτι οὐδὲ μὴν θὰ τὸν μεταχειρισθῆς με ὅσην εὐμένειαν μεταχειρίζεσαι τὸν ῥάπτῃν σου, — διότι παίρνεις, νομίζω, τὸ σοῦ μαζὺ μὲ τὸν ῥάπτῃν σου. Μίαν λέξιν ἀκόμη. Πρόσεξε, ὅσον ἠμπορέσης, μὴ θελήσης νὰ ἐπιβάλῃς τὴν κρίσιν καὶ τὴν καλαισθησίαν σου εἰς τὸν ζωγράφον, τὸν ὅποιον σοῦ στέλλω. Ἡξέυρει τὸ ἔργον του. Μὴ λησμονῆς δέ, ὅτι προκειμένου περὶ τοιχογραφιῶν, δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ τὰς κρίνῃ, πρὶν τὰς ἰδῆ τελειωμένας. Ὁ Σιρ Ἰοσούα Ραϊύνολδς, ἂν δὲν ἀπατώμαι, ἔλεγεν, ὅτι ἔργα ἀτελῆ δὲν πρέπει τις νὰ δεικνύῃ εἰς τὰ παιδιά καὶ εἰς τοὺς περιέργους· οὔτε τὸ ἐν εἶσαι οὔτε τὸ ἄλλο, εἶσαι ὅμως ἰδιότροπος καὶ πείσμων. Εἶθε τὸ διαβολικὸν αὐτὸ πείραγμα κάμῃ τὸ ἀποτέλεσμά του. Φρόντισε νὰ προμηθευθῆς γύψον διὰ τοιχογραφίας.

Ἡ λαΐδη Σάρτερς πρὸς τὸν αὐτὸν

Λαμπρά! Τί εὐγλωττία! Ὁ Στρήτ εὖρε γύψον. Σὰς εὐχαριστῶ ἀπειρίτως.

Ὁ Λέων Ρέντσος

πρὸς τὸν Δὸρ Ἐκκελτιον Φερράρην.

Εἰς Φλωρεντίαν.

Ἐν Milton Ernest.

Ἀγαπητέ μου πάτερ, βρέχει σήμερον φοβερά, καὶ μοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ ζωγραφίσω. Ἀφιερῶ λοιπὸν εἰς σὲ τὰς διαθέσιμους πρωϊνάς μου ὥρας. Ἐδῶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν μοῦ κάμουν ἐντύπωσιν ἢ θεὰ τῆς χλόης καὶ τῆς ὑγρασίας

καὶ ὁ πολὺς ἀριθμὸς τῶν οἰκιῶν. Εἰς κάθε μέτρον προκύπτει καὶ μία, ὥστε νομίζει τις ὅτι εὐρίσκεται ἐντὸς αἰθούσης μὲ πολλὰ ἐπιπλα. Βλέπει τις ἐπίσης ἀπείρους καπνοδόχους πολὺ ὑψηλὰς, ὁμοίως μὲ καπνοδόχους ἐργουστασιῶν. Αἱ οἰκίαι εἶνε χαμηλαί. Τὸ Λονδῖνον ἔχει ὄψιν ἐπαρχιακὴν, πεζὴν, παραβλλόμενον μὲ τὴν Ῥώμην. Τοῦ φαίνεται κανενὸς ὅτι θὰ κτυπήσῃ τὴν κεφαλὴν του εἰς τὰς ὀροφάς. Ἡ ἀτμοσφαῖρα τῆς μεγάλης πόλεως εἶνε πηκτὴ ὡς γυλός, ὥστε νὰ τὴν κόψῃ κανεὶς μὲ τὸ κοχλιάριον. Δὲν ἠθέλησα νὰ μείνω εἰς τὸ Λονδῖνον. Ἦλθα ὡς βέλος, οὕτως εἶπεν, εἰς τὸ Βερσαῖον, κ' ἔσταμάτησα μόνον ἐπὶ μίαν ὥραν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Πινακοθήκην. Εἶδα ἐκεῖ μερικὰς καλὰς εἰκόνας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν. Τὸ Βερσαῖον εἶνε, καθὼς φαίνεται, ὄνομα κομητείας. Ὁ τόπος, εὐμορφος, δασώδης, μού ἐνθυμίζει μερικὰ μέρη τῆς Οὐμβρίας, μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως, ὅτι λείπουν ἐδῶ τὰ βουνά, τὰ ὁποῖα δίδουν τὴν μεγάλειότητα εἰς τὴν ἡρεμὸν φύσιν.

Ὁ οὐρανὸς, σκοτεινὸς καὶ χαμηλός, εἶνε βαρὺς ὡς μάλλινον παραπέτασμα, οὐδὲ δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸν λαμπρὸν καὶ φαινὸν οὐράνιον θόλον μας. Εἰς τὸν σταθμὸν μικροῦ χωρίου μ' ἐπερίμενον ἀμαξα μὲ πολὺ ὑψηλοὺς τροχοὺς, ἐξευγμένη μ' ἓνα θαυμασίον ἵππον. Ὁ σταθμὸς αὐτὸς φαίνεται ὅτι κατασκευάσθη ἐπίτηδες ἐκεῖ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πύργου τοῦ Milton. Ἐφθασα εἰς τὴν θύραν τῆς εἰσόδου διὰ δεινροστοιχίας ἐχούσης μῆκος δύο χιλιόμετρων. Ἦτο βράδυ, μ' ὠδήγησαν δὲ ἀμέσως εἰς τὸ οἶκημα, τὸ ὁποῖον μού εἶχε προσδιορισθῆ, καὶ ὅπου ἤυρα λουτρὸν ἑτοιμὸν. Ἐνα μόνον ὑπηρετὴν εἶδα, ὅστις εὐτυχῶς ὀμιλεῖ ὀλίγα γαλλικὰ, κ' ἐπεφορτίσθη, φαίνεται, εἰδικῶς τὴν ὑπηρεσίαν μου. Τὴν ἐπαύριον πρωῶν σοδαρὸς καὶ μεγαλοπρεπῆς ἀρχιτεκτονικὸς μὲ ὠδήγησεν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ, καὶ μὲ εἶπεν ὅτι ἡ λαίδη Σάρτερς θὰ μὲ δεχθῇ μετὰ τινος ὥρας εἰς τὴν βιβλιοθήκην. Τοῦτο καὶ συνέβη. Ἐφραναζόμεν ἡ γυναῖκα μεσήλικα· ἀλλ' αὐτὴ εἶνε νέα, ἀνκαμφιβόλως. Μοῦ ἀπέτεινε διὰ τῆς κεφαλῆς μικρὸν τινα, ἀλαζονικὸν καὶ ψυχρὸν χαιρετισμὸν, καὶ μὲ ἠρώτησεν ἂν δὲν μοῦ ἔλειπε τίποτε. Χωρὶς δὲ νὰ μ' ἀφήσῃ καιρὸν νὰ ἀπαντήσω, μού ἐζήτησε πληροφορίας περὶ τοῦ κ. Χόλλυς, ὅστις εἶνε συγχρόνως ἐξάδελφος καὶ παρεπίτροπός της. Ἐπειτα δέ, χωρὶς καὶ πάλιν νὰ περιμενῇ τὴν ἀπάντησίν μου, μὲ παρεκάλεσε ν' ἀρχίσω ἀμέσως τὴν ἐργασίαν, καὶ ἤλιπεν, εἶπε, νὰ τελειώσω ὅσον τὸ δυνατὸν γρηγορώτερα. Εἶχε τὴν ἐλπίδα, ἐπρόσθεσεν, ὅτι θὰ κάμω εὐμορφα πράγματα, κατὰ τὸ εἶδος τοῦ Κορός, ἀλλὰ μὲ πρόσωπα ἐνδυμένα. . . —Τί ἀνοησαί!— Ὑστερον μοῦ ἔκαμε πάλιν ἓνα

μικρὸν χαιρετισμὸν μὲ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐτελειώσε τοιοῦτοτρόπως ἡ συνομιλία μας. Συγχώρησέν μου τὴν ἀσυνάρτητον φλυαρίαν μου. ἤξεύρεις ὅτι μεταχειρίζομαι καλλίτερα τὸν χρωστήρα παρὰ τὸν κάλαμον. Ἐπειτα εἶσαι καὶ τόσο ἐπιεικὴς διὰ τὰ λάθη τοῦ βαπτιστικοῦ σου!

Ὅλα κύκλω μου εἶνε ἀναντιρρήτως μεγάλα καὶ μεγαλοπρεπῆ. Θαυμάζω βέβαια τὰς καλλονὰς των, ἀλλὰ ἡ θέα των μὲ καταβάλλει. Τὰ ἄνδρα ἔχουσι σκυθρωπὴν τὴν ὄψιν, μὲ τὰς μεγάλας των κέδρους καὶ τὸν πυκνοφύλλου κλώνος των πτελεῶν των. Ἡ μεγάλη στοὰ εἶνε πολὺ σκοτεινὴ, μὲ τὰς σιδηρὰς τῆς πανοπλίας καὶ τὰ δρύινα φατνώματά της. Καὶ ὅμως τίποτε ἐξ αὐτῶν δὲν θὰ ἐπεθύμουν νὰ μεταβάλω. Ὅλα εἶνε ἀρμονικὰ καὶ ἀνάλογα πρὸς τὴν γενικὴν ἐντύπωσιν τοῦ τοπεῖου καὶ τὰς τεφρὰς ἀποχρώσεις τῆς ἀτμοσφαιρας. Δὲν εἶμπορῶ νὰ εἶπω τὸ ἴδιον καὶ περὶ τῆς πυργοδεσοποιῆς, ἥτις εἶνε ὠραισιότατη νεκρὰ γυνή, πολὺ ἰδιότροπος, πολὺ ἐλαφρά, πολὺ ἀλαζών, καὶ πάντοτε βεβαίως ἐνήμερος εἰς τὸ κόψιμον ἑνὸς φορέματος, ἃς ἦνε καὶ φόρεμα κοιτῶνος. Ἡ λαίδη Σάρτερς δὲν εἶνε νυμφευμένη, ὡς εἶχον ὑποθέσει ἐκ τοῦ τίτλου της, ἀλλ' ἔχει αὐτὸν ἐκ τῆς μητρὸς της, ἥτις τὸν ἐκληρονόμησεν ἀπὸ τὸν ἀδελφόν της, τὸν τελευταῖον κόμητα Σάρτερς, ἀποθνήσκοντα χωρὶς ἀπογόνους. Ἐχει ἐπομένως περιουσίαν κολοσσιαίαν καὶ ἐπιφρόνῃ μεγάλην εἰς τὴν χώραν, ἀλλὰ φαίνεται τόσο ἀδιάφορος πρὸς αὐτὰ τὰ πλεονεκτήματα, ὅσον θὰ ἦτο ἐν μικρὸν παιδίον πρὸς ὠραίαν λειψανοθήκην, στολισμένην μὲ πολυτίμους λίθους. Μὴν ὑποθέσης ἐξ ὅσων λέγω, ὅτι τὴν εἶδα πολὺ· ἀλλ' εἶνε ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας κρίνει τις ἐκ πρώτης ὄψεως.

Εἶν' ἐδῶ τόσα εἰς τὸν πύργον ὁμιλοῦς ξένων εὐθύμων καὶ ζωηρῶν. Ἡ καλὴ ἐποχὴ, ὡς λέγουσι, τοῦ Λονδίνου πλησιάζει εἰς τὸ τέλος της. Ὅλος αὐτὸς ὁ ἐλαφρὸς κόσμος μού ἐπείραζε φοβερὰ τὰ νεῦρα. Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐδῶ παρουσίας μου δὲν κατώρθωσα νὰ ἐργασθῶ, τόσο μὲ ἠρέθιζον αἱ παρατηρήσεις των. Ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ εἶπω εἰς τὴν λαίδην Σάρτερς, ὅτι ἂν δὲν μοῦ ἐπετρέπετο νὰ κλειδωθῶ ἐντὸς τῆς αἰθούσης, θὰ ἔκλεια τὴν χρωματοκυτίδα μου καὶ θ' ἀνεχώρουν διὰ τὴν Ἰταλίαν χωρὶς κἂν νὰ ἰχνογραφῆσω τὰ σχέδια. Ἐνέδωκε, καὶ τότε εἰμ' ἐντελῶς ἡσυχος. Δὲν ἔχω δὲ καὶ κανὲν ἄλλο παράπονον. Ἐγὼ κατοικίαν χωριστὴν, ὅπου καὶ γευματίζω μου παραθέτουν τὰ ὠραιότερα φαγητὰ καὶ τοὺς καλλιτέρους γαλλικοὺς οἶνους. Ἐν ἐνὶ λόγῳ μὲ μεταχειρίζονται ὡς πολιτικὸν κατὰδικον. Βλέπω ἐν τούτοις ὅτι ὅλον τὸ ὑπηρετικὸν δὲν μ' ἔχει εἰς καμμίαν ὑπόληψιν· μὲ θεωρεῖ βεβαίως

ὅμοιοι πρὸς τὸν ὑαλοθέτην, ὅστις ἀνανεοῖ τὰς ὑάλους τῆς αἰθούσης. Ἄλλ' αὐτὸ μου εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον.

Ἡ αἶθουσα αὐτῆ τοῦ χοροῦ, ἐν παρόδῳ εἰρήσθω, εἶνε δῶμα ὠραιότατα διεσκευασμένον καὶ στεγόμενον ὑπὸ θόλου. Πολὺ δυσηρεστήθη ὅτι δὲν ἦρα κατὰ τὴν ἀφιξίν μου τὸ κονιάμα τῆς ὑγρῶν ἀκόμη, ὡς ἦτο φυσικὸν νὰ περιμένῃ τις ἀπὸ οἰκοδόμημα νέον. Τὸ κονιάμα τῶν τοίχων εἶνε ἤδη ξηρὸν καὶ κοκκωτὸν. Ἐξέφρασα διὰ τοῦτο τὴν δυσἀρεσκείαν μου εἰς τὴν λαίδην Σάρτερος, καὶ τῆς εἶπα, ὅτι ἐπὶ τοιοῦτου τοίχου δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γείνουσι νωπογραφήματα μὲ λαμπρὸν χρωματισμόν, καὶ ὅτι θὰ ἦτον ἴσως φρονιμώτερον νὰ προτιμηθῶσι μεγάλα φατνώματα μὲ ἐλαιογραφίας. Ἄλλ' ἡ ἰδέα αὐτῆ δὲν τῆς ἐφάνη ἀρεστή. Θέλει φαίνεται καὶ καλὰ νωπογραφίας, διότι αὐταὶ εἶνε . . .
chic.

Ὑπὸ ἀρχιτεκτονικὴν ἐποψίν, ἡ αἶθουσα αὐτῆ εἶνε ἐν μέγα λάθος. Ἡ λαίδη Σάρτερος τὴν οἰκοδόμησε τὸ παρελθὸν ἔτος. Τὸ ἀρχιτεκτονικὸν τῆς ὕψος ἀρμόζει εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν χρόνων τῶν Τυδώρ, ὅσον θὰ ἤρμοζε κρυστάλλινον ἀγγεῖον τῆς σημερινῆς ἐποχῆς εἰς γλυπτικὸν περιβλήμα τοῦ Βενβενούτου Κελλίνη. Καὶ τοι ἕτερογενὴς ὅμως ἡ αἶθουσα αὐτῆ ἔχει ὠραίας διαστάσεις· ἐπειδὴ δὲ σκιάζεται ὑπὸ μεγάλων δένδρων, δὲν βλάπτει τὴν γενικὴν ἀποψίν τοῦ πύργου. Θὰ χρησιμεύσῃ βεβαίως πολὺ εἰς τὴν νεαρὰν οἰκοδόμησιν, ὅταν συνάξεται ἐδῶ κόσμος, ὡς τὸρα συμβαίνει, διότι ὡς αἶθουσα χοροῦ χρησιμεύει σήμερον στενὴ καὶ μακρὰ στοά, ὅλως διόλου ἀνεπαρκῆς. Ὁ πύργος ἔχει ὠραῖον ἀρχιτεκτονικὸν ὕψος, ἀλλὰ νομίζω ὅτι στερεῖται μεγαλειότητος, παραβαλλόμενος μὲ τὰ ἰταλικὰ μέγαρα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπηρετῶν εἶνε καταπληκτικὸς.

Ἡ πινακοθήκη δὲν ἔχει πολλὰς ἀρχαίας εἰκόνας. Ἐχουν ἐδῶ εἰς μεγάλην ὑπόληψιν μερικὰ ἔργα Βενετῶν ζωγράφων τὰ ὅποια προδήλως εἶνε ἀντίγραφα. Πρὸ τινων ἡμερῶν ὀλίγον ἐλείψε νὰ πάθω τῶν παθῶν μου τὸν τάραχον μὲ μίαν σοβαρὰν καὶ μεγαλοπρεπῆ γραιάν, διότι τῆς εἶπα τὰς περὶ αὐτῶν ἰδέας μου. Ἡ γραιὰ αὐτῆ εἶνε ἡ μάμμη τῆς οἰκοδομοῦσιν μου, μήτηρ τοῦ πατρὸς τῆς, ὅστις δὲν ζῆ πλέον. Ὀνομάζεται λαίδη Cairnwrath of Oswestry· τὸ διαβολικὸν αὐτὸ ὄνομα κατώρθωσα νὰ τὸ γράψω, ἀντιγράφων ἐν ἐπισκεπτῆριόν τῆς. Ἄν τὸ ὑπηρετικὸν ἐδῶ τοῦ πύργου μὲ θεωρεῖ ἴσον μὲ τὸν ὑαλοθέτην, δι' αὐτὴν τὴν φοβερὰν κυρίαν, τῆς ὁποίας τὸ βλέμμα μόνον σὲ ἀπολιθώνει, δὲν εἶμαι βεβαίως ἀνώτερος τοῦ θαλαμοστόλου.

Τὸ στακτόχρον φῶς τοῦ οὐρανοῦ μὲ στενοχωρεῖ πολὺ εἰς τὴν ἐργασίαν μου. Φαίνεται ὅτι ἐδῶ εἶνε πάντοτε τοιοῦτος ὁ οὐρανός. Ἀχ!

πόσον εὐτυχέστερος ἤμην ὅτε ἐξωγράφιζα τὴν μικρὰν σου ἐκκλησίαν, καλέ μου πάτερ! Δὲν θὰ ἤρχόμην ἴσως ποτὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἂν εἶχα κερδήσει ὀλίγα χρήματα αὐτὸν τὸν χειμῶνα. Ἄλλ' ἤμην κατὰ γράμμα ξετιναγμένος κ' ἐκινδύνευα ν' ἀποθάνω τῆς πείνης. Εἶς καλὸς πλοίαρχος, φίλος μου, μὲ μετέφερε δωρεὰν ἀπὸ τὴν Σιβιταβέκιαν εἰς τὸ Λονδίνον, μὲ τὸ ἀντίτιμον δὲ μικροῦ ὀρειχαλκίνου καλλιτεχνήματος, τὸ ὅποῖον ἐπώλησα, κατώρθωσα νὰ μεταβῶ ἀπὸ τὸ Λονδίνον ἕως ἐδῶ, καὶ ν' ἀγοράσω τὰ ἀναγκαῖα χρώματα. Εὐτυχῶς δὲν ἔχω τὸρα νὰ κάμω καμμίαν δαπάνην, διότι εἶμαι χωρὶς λεπτόν. Ὑποπτεύω ὅτι οἱ ὑπῆρται ἐμάντευσαν τὸ πρᾶγμα, διότι ἔχουν, ὡς πρὸς τοῦτο, τὴν ὁσφρησιν τῶν παντικῶν πρὸς τὸν σιτοβολῶνα.

Χαῖρε, ἀγαπητέ μου πάτερ! σὲ ἀφίνω καὶ πηγαίνω νὰ περιπατήσω εἰς τὸν κήπον. Εἶνε σκοτεινὸς καὶ ὑγρὸς, ἀλλ' ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶνε πλήρης εὐωδίας καὶ αἱ δορυάδες του εἶνε χαριτωμένα ζῶα. Σπουδάζω μὲ πολλὴν μου εὐχαρίστησιν τὰς ὠραίας των κινήσεις, καὶ τὰ χαριέστατα συμπλέγματά των. Φαντάσσομαι ὅτι ἡ κυρία των οὐδὲ νὰ τὰ κυττάξῃ καταδέχεται!

Ἡ λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν κ. Χόλλυς.

Ὁ ῥέντσος σας εἶνε ἐδῶ. Εἶμαι βεβαία ὅτι δὲν ἔκαμεν ἀκόμη ἄλλο, εἰμὲ μερικὰς μεγάλας γραμμάς μὲ κυμωλίαν ἐπάνω εἰς στακτόχρον χαρτίον. Κλείεται εἰς τὴν αἶθουσαν τοῦ χοροῦ, καὶ ἔχει ἀπαιτήσιν νὰ μὴ τὸν ταραττῇ κανεὶς ἐκεῖ. Ἐζήτησε μάλιστα καὶ νὰ κλειδώνεται. Ἐχω πεποιθῆσθαι, ὅτι περὶ τὸν καιρὸν του καπνίζων καὶ κοιμώμενος. Θὰ ἦτον ἀνυπόφορος, ἂν δὲν ἦτον ὠραῖος—διότι εἶναι θαυμασιῶς ὠραῖος. Ἐνθυμοῦμαι μίαν εἰκόνα τοῦ Καίσαρος Βόργια, μὲ τὴν ὁποίαν ὁμοιάζει ὑπερβολικὰ.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Καθ' ὅσον γνωρίζω τρεῖς ὑπάρχοντες εἰκόνας τοῦ περιφήμου αὐτοῦ Καίσαρος, ἐντελῶς ἀνόμοιοι. Ποῖον ἐξ αὐτῶν ἐννοεῖς; Τὸ κατ' ἐμὲ οὐδεμίαν εὐρίσκω ὁμοιότητα. Σοῦ εἶχα ἰδιαιτέρως συστήσει νὰ σεβασθῆς τὴν μοναξίαν τοῦ ξένου σου. Εἶνε φυσικῶς ἀδύνατον νὰ κάμῃ τις οἶαν δῆποτε διανοητικὴν ἐργασίαν μὲ κόσμον καὶ μὲ ταραχὴν. Πρέπει νὰ τοῦ ἀφήσετε καιρὸν νὰ σπουδάσῃ τὰ συνθέματά του. Δὲν γνωρίζεις ὅτι ἡ ἐπὶ νωποῦ τοίχου ζωγραφία δὲν ἐπιδέχεται διορθώματα; Ἄν κάμῃ τις λάθος, τὸ λάθος μένει ἀνεξάλειπτον. Ἄλλὰ σεῖς, ὠραία μου κυρία, δὲν ἤξεύρατε τί θὰ εἶπῃ τοιχογραφία, οὐδὲ πόσῃ ἡσυχίαν ἀπαιτεῖ.

Ἡ λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτόν.

Εἶπα τὸν Καίσαρα Βόργιαν, καὶ ἤθελα νὰ εἰπῶ τὸν Χριστόφορον Κολόμβον. Ἐχομεν ἐδῶ εἰς τὴν πινακοθήκην μίαν εἰκόνα του. Ὁ φίλος σας ἔχει τὴν ὁμιλίαν πολὺ εὐάρεστον, καὶ ὁμι-

λεῖ ὠραία τὰ γαλλικά. Ἐσπούδασε, φαίνεται, πολλὰ ἔτη εἰς Παρισίους. Ἐχει, πιθανῶς, ἐξαιρέτον μέθοδον ἐργασίας, ἀλλὰ βεβαίως δὲν ἐργάζεται γρήγορα. Ἄν οἱ πρίγκιπες πραγματοποιήσουν τὸ περὶ ἐπισκέψεως σχεδίον τῶν, θ' ἀναγκασθῶ νὰ στρώσω προσωρινῶς τὴν αἴθουσαν μὲ μεταξωτῶν.

Χθὲς μᾶς διηγήθη τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς του. Μᾶς εἶπεν, ὅτι ὅταν ἦτο πολὺ μικρὸς, ἔτρεχε μὲ γυμνοὺς τοὺς πόδας εἰς τὰ βουνὰ καὶ ἔτρωγε μόνον κάστανα. Εἰς ἱερῶς τὸν ἀνέθρεψε. Δὲν ἤμπορῶ ὅμως νὰ ἐννοήσω, πῶς ἦτο δυνατόν εἰς ἐφημέριος (ἔστω καὶ εὐγενῆς) νὰ τοῦ ἐμπνεύσῃ ἦθος τόσον ἀξιοπρεπὲς καὶ τρόπους τόσον διακεκριμένους. Τὸν προσεκάλεσα εἰς τὸ γεῦμα, καὶ μοὶ ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν εἶχεν ἔνδυμα κατάλληλον. Τοῦ εἶπα τότε νὰ τηλεγραφῆσῃ εἰς Ῥώμην, ἀλλὰ μοῦ ἔκαμεν, εἰς ἀπάντησιν, μίαν σκηνὴν φοβεράν ἀπαθῶς ὅμως, χωρὶς διόλου νὰ παραφερθῇ, ... καθὼς περίπου ὁ Σάστελαρδ' ἤξευρετε. Ἔτσι εἶνε πάντοτε οἱ Ἴταλοὶ; Μήπως ἀρά γε, διότι ὑπῆρξαν ἄλλοτε Ῥωμαῖοι; Ἐννοεῖτε, τί θέλω νὰ εἰπῶ: *civis romanus*. Ὅ, τι δηλαδὴ ἔκαμαν σήμερον τοὺς Ἀγγλοὺς εἰς τὸν κόσμον ὁ λόρδος Πάλμερστον καὶ ὁ ἀγαπητὸς λόρδος Βήκονσφελδ.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Ὀλίγοι Ἴταλοὶ εἶνε καθαροὶ Ῥωμαῖοι ὑπάρχοντες μεταξὺ τῶν πολλοὶ Λατίνοι, Ἕλληνες, Ἰουδαῖοι, Λυδοὶ καὶ ἀνατολίται. Ὁ Ῥέντσος αὐτὸς πρέπει νὰ σοῦ ἐμπνέῃ πολὺ ἐνδιαφέρον, ἀφοῦ σοῦ προκαλεῖ ἱστορικὰς ἀναμνήσεις. Καὶ ὁ Σάστελαρδ' ἐπίσης μοῦ φαίνεται ὑπαινιγμὸς δραματικῆς τινος περιπλοκῆς. . . . Θὰ ἐλυπούμην πολὺ, ἂν, χωρὶς νὰ τὸ καλοσυλλογισθῶ, ἐξέθεσα τὸν ταλαίπωρον αὐτὸν εἰς κίνδυνον, ... διότι ἔχει ψυχὴν ἀληθινοῦ καλλιτέχνου. Ἐπρεπεν ἴσως νὰ ἐνθυμηθῶ, ὅτι, ὡς ἀκούεις δὲν εἶχε λέοντας προχείρους, ἢ Ἀρτεμις ἐτόξευε τὸν σκύλον τῆς.

Ἡ Λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἦτον ἀληθῶς τόσον ἀνόητος ἢ Ἀρτεμις, ὥστε νὰ φονεύσῃ τὸν σκύλον τῆς; Θὰ ἐνόμιζα, ὅτι τοιαύτη ἀνοησία μόνον ἐξ ἀπερισκεψίας ἢ πείσματος ἠδύνατο νὰ συμβῇ. Ἄν νομίζετε, ὅτι δὲν εἰν' ἐδῶ κανεὶς, πλανᾶσθε. Καὶ ἰδοῦ, ὡς ἀπόδειξις, ὁ κατάλογος: ὁ Βέρτης Πρένδεργαστ, ὁ λόρδος Κολσέστερ, ὁ συνταγματάρχης Ῥαγιαλιέ, ὁ κόμης Συρέν, ὁ Δίκης Χάουαρδ. Μετ' ὀκτῶ ἡμέρας φθάνει καὶ ὁ Βίκ.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Ἠξέυρεις, ὅτι εὐχὴ μου εἶνε, νὰ σὲ ἰδῶ νυμφευμένην τὸν Βίκ, καὶ γρήγορα μάλιστα. Εἶνε ἀξίος σου, καὶ δὲν θὰ σοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ τυραννῆς πτωχοὺς ζωγράφους. Μὴ τυχὸν ἔχῃς ὀ-

ρεξιν νὰ κλώθῃς μὲ τὸν Ῥωμαῖόν μου; Μή, σὲ παρακαλῶ.

Ἡ Λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτόν.

Κλώθει λοιπὸν κανεὶς μ' ἕνα ἐπαίτην τῆς Ῥώμης, διότι τὸν εὐρίσκει εὐμορφον ἐπὶ τῶν βαθμίδων μιᾶς ἐκκλησίας; Ὀλίγον κοινὸν νοῦν περισσώτερον, σὲ παρακαλῶ, καὶ κάπως περισσώτερον σέβας πρὸς τὴν εὐπρέπειαν.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Ἡ ἀπάντησίς σου εἶνε πολὺ ἀνοστος, καὶ δὲν εἶνε κἂν ἀπάντησις. Δὲν πηγαίνεις καλλίτερα νὰ κάμῃς μερικὰς φιλικὰς ἐπισκέψεις εἰς τὰ περίχωρα, καὶ ν' ἀφήσῃς ἡσυχον τὸν ζωγράφον καὶ τὰς τοιχογραφίας του;

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν

Ἐκελίνον Φερράρην.

Με πολλήν μου χαρὰν μανθάνω, ὅτι τὰ ὀρθοσκοπία μου φαιδρύνουν τὴν μοναξίαν σου, ἀγαπητέ μου καὶ ἐξαιρέτε φίλε, εἰς τὸν ὅποιον αἰωνίως θὰ ὀφείλω τὸ ἀνεκτίμητον δῶρον τῆς μαθησεως, ἥτις δὲν δίδει μὲν πάντοτε τὴν δύναμιν, ἀλλ' εἶνε πάντοτε ἀντιστάθμισις καὶ παρηγορία. Θὰ εὖρης ἔγκλειστα δύο ἰχνογραφήματα: τὸ ἕν εἶνε τοῦ πύργου, καὶ τὸ ἄλλο τῆς κυρίας μου. Κυρία δὲν εἶνε εὐμορφος λέξις, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀρμολογεῖ εἰς τὸ πρᾶγμα, ἂς μείνῃ. Τὸ μικρὸν αὐτὸ σχεδιάσμα ἀναγνωρίζω ὅτι ἀτελῶς μόνον τὴν παριστᾷ. Ὀλίγαί γραμμαὶ δι' ἐρυθροῦ μολυβδοκοινδύλου δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐκφράσῃ τὴν καλλονὴν τῆς. Ἐχει τὴν θαυμασίαν χροιάν τῶν ἀγγλίδων ἐνόμιζον μάλιστα ὅτι ἐβόηθει κάπως διὰ τῆς τέχνης τὴν φύσιν. Τὸ πρόσωπόν τῆς θὰ ἦτον ἀψογον, ἂν τὸ στόμα τῆς δὲν ἦτον τόσον ἀλαζονικόν. Τὸ βλέμμα τῆς ἐκφράζει πλήξιν καὶ ἀνυπομονησίαν εἰνε βλέμμα ἀναισθήτου μάλλον ἢ νεαρὰς Ἀφροδίτης. . . . Ποτέ τῆς, φαίνεται, δὲν ἔστρεψεν τίποτε, πρᾶγμα ἐπίσης ὀλέθριον ὅσον καὶ ἡ παντελής στέρησις. Εἰς τὴν Ἴταλίαν, τῆς ἔλεγον, ἤμην εὐτυχῆς, ὅταν εἶχα ὀλίγα χάλκινα νομίσματα, διὰ ν' ἀγοράσω ἄρτον, καρπούς καὶ χρώματα: ὁ ἥλιος συνεπλήρου τὸ πρόγευμά μου. Μοῦ διηγήθη τότε, χασσωμένην ὀλίγον, ὅτι εἶχε μείνει ἕνα χεμιῶνα εἰς τὴν Ἴταλίαν, καὶ ὅτι ὁ τόπος δὲν ἦτο τῆς ὀρέξεώς τῆς. Ἐν μόνον πρᾶγμα τῆς εἶχεν ἀρέσει, οἱ ἔφιπποι περίπατοι εἰς τὰ περίχωρα τῆς Ῥώμης. «Φαντάζομαι, μ' εἶπεν, ὅτι ἡ ζωγραφικὴ πρέπει νὰ ἦνε πολὺ διασκεδαστικὴ, διότι οἱ ζωγράφοι τοὺς ὁποίους ἐγνώρισα, ὁ Λαῖτων καὶ ὁ Μιλλαί, δὲν ἐφαίνοντο ποτὲ νὰ πλῆττον. Τὸ κατ' ἐμὲ δὲν ἐννοῶ τί εὐχαρίστησιν ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ εὖρη εἰς τὴν ζωγραφικὴν. Βλέπω ἐν τούτοις, ὅτι πολλαὶ γυναῖκες σήμερον καταγίνονται εἰς αὐτὴν τὴν τέχνην, διὰ νὰ διασκεδάζουσιν τὰς ὥρας τῶν. Εἶνε σурμός, φαίνεται, τὸν ὅποιον ὅμως ἐγὼ ποτέ μου

δὲν θ' ἀκολουθήσω. Ἐπειτα, αἱ γυναῖκες αὐταὶ εἶν' αἰωνίως ἐλευσινὰ ἐνδυμένα. Καλλίτερα ν' ἀφίγη κανεὶς τὴν ῥάπτριαν νὰ κάμη ὅ,τι θέλει αὐτὴ ἔνοσι, βέβαια, καλλίτερα. Μ' ὄλας τὰς ῥαπτικὰς ἐπισημότητας, αἱ ὁποῖαι ἀνεφάνησαν ἐσχάτως, ὁ Βόρθ ἔχει πάντοτε τὸ σκῆπτρον. Ὅταν ἔχη μίαν κυρία ἐν φόρεμα μετὴν σφραγίδά του ἢ ἐν καπέλλον τῆς κυρίας Βράουν, εἶνε ἡσυχος.» Ἐγὼ ἐσιώπων, αὐτὴ δὲ ἤνοιξε περιφρονητικῶς τοὺς ὀφθαλμούς της μὴ δυναμένη, φαίνεται, νὰ ἐξηγήσῃ τὴν σιωπὴν μου. Πρώτην τότε φορὰν δυστυχῶς ἤκουσα νὰ γίνεταί λόγος περὶ τῆς κυρίας Βράουν. Ἡ λαίδη Σάρτερος θὰ μ' ἐξέλαβεν ἀναντιρρήτως ὡς ἄγριον. Κ' ἐγὼ ὅμως τῆς τὸ ἀναποδίδω. Δὲν καταγίνεται μ' ἄλλο τίποτε ἢ μὲ περὰ καὶ μαργαρίτας, ὡς ἀληθὴς ἀγρία. Τέχνη, ἐπιστήμη, φιλοσοφία, τῆς εἶνε πράγματα ἐντελῶς ἀγνωστα. Ὁ διανοητικὸς της ὀρίζων περιφράττεται ἀπὸ ἐγωῖσμόν καὶ ἀνοησίαν.

Αἱ ἀγγλίδες μοῦ φαίνονται ὅτι στεροῦνται εὐγενῆ ἐπιφάνειαν καὶ χάριν. Σὲ κυττάζουν ἀπρεπῶς καὶ μὲ τρόπον πολὺ δυσάρεστον. Φαίνεται ὅτι ἐπιζητοῦσι διὰ παντός μέσου τὴν προσοχὴν τῶν ἀνδρῶν. Αὐτὴν τοῦλάχιστον τὴν ἐντύπωσιν μ' ἔκαμαν πολλάκις, ὅταν ἔρχωνται εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ· διότι διόλου δὲν στενοχωροῦνται ἐνώπιόν μου. Εἶνε βεβαίως πολλὴ κομψότης· ἀλλ' ὅ,τι φοροῦν, ὅ,τι λέγουν, ὅ,τι κάμνουν ἔχει κατὰ τι παραδόξον καὶ ἰδιότροπον· οὔτε τὸ γόητρον τῶν παρισινῶν ἔχουν, οὔτε τὴν χάριν τῶν ἰταλίδων, ἢ καὶ τῶν νεαρῶν χωρικῶν μας, ὅταν ὑδρεύονται εἰς τὴν πηγὴν τῆς Ἀρικίας ἢ μεταφέρωσι φύκη εἰς τὴν Ἀμάλην. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ νεαρῶν χωρικῶν, σοῦ ἀναγγέλλω, ὅτι ἐξέλεξα διὰ τὰς ὑποθέσεις τῶν τοιχογραφιῶν μου τὰ εἰδύλλια τοῦ Θεοκρίτου. Περιέχουν ὕλην διὰ λαμπρὰς συνθέσεις. Τὴν ἐπαύριον τῆς ἀφιξέως μου ἡ λαίδη Σάρτερος μὲ ἠρώτησε πόσος καιρὸς θὰ μ' ἐχρησίζετο διὰ νὰ τελειώσω τὴν ἐργασίαν μου. «Ἐν ἔτος τοῦλάχιστον, ἀπήντησα, ἴσως καὶ δύο.» Μοῦ ἀπήντησε μ' ἐκπληξιν: «Εἶχα τὴν ιδέαν, ὅτι θὰ ἐτελείωνε περὶ τὰ μέσα τοῦ φθινοπώρου.» — «Τότε, ἀπεκρίθην ζωηρῶς, δὲν μένει ἄλλο ἢ ν' ἀποταθῆτε εἰς κανένα χρωματιστὴν· καὶ δὲν εἶνε δύσκολον νὰ εὑρετε, εἴτε εἰς Παρισίους ἢ εἰς τὸ Λονδῖνον.» Ἡ ἐκπληξίς της ἐδιπλασιάσθη, καὶ ἀπεσύρθη.

Μετὰ τὴν συνέντευξιν ταύτην τῆς ἐγραψα δύο λέξεις καὶ τῆς ἐζήτησα τὴν ἀδειαν ν' ἀναχωρήσω· ἀλλὰ μοῦ ἀπήντησε καὶ αὐτὴ δι' ἐπιστολῆς, παρακαλοῦσά με νὰ ἐξακολουθήσω τὰς ἐργασίας μου καὶ ν' ἀφιέρωσω εἰς αὐτὰς καὶ δύο ἔτη, ἐν ἀνάγκῃ. Ὁ πρίγκηψ καὶ ἡ σύζυγός του βραδύοντα τὴν ἀφιξίν των. Δὲν ἤ-

ζεύρω περὶ τινῶν πριγκίπων πρόκειται, ἀλλὰ συνήνεσα νὰ μείνω, δὲν σοῦ κρύπτω δέ, πόσον εἶμι εὐχαριστημένος. Ἡ ἐργασία, αὐτὴ καθ' ἐκυτὴν, μ' ἐνδιαφέρει καὶ μοῦ ἀρέσκει· ἔπειτα, μετὰ τόσα ἔτη στερήσεως, μοναξίας καὶ ἀγῶνων κατὰ τῆς πτωχίας, τὸ γεγονός μόνον ὅτι ἔχει τις ἐξησφαλισμένην τὴν ἐπαύριον εἶνε ἀνεκτίμητος ἀνακούφισις. Ἐδῶ εἶμ' ἐντελῶς ἀφιερωμένος εἰς τὴν τέχνην μου· δὲν ἔχω νὰ φροντίσω περὶ ἐνοικίου, οὐδὲ νὰ ἐξετάσω ἂν θὰ ἔχω νὰ πληρώσω τὸν καφέν μου. Τὸ μόνον πρᾶγμα, διὰ τὸ ὅποσον ἐφθόνησα ποτὲ τοὺς πλουσίους, εἶνε ἡ ἀνεξαρτησία των. Ἐσπέραν τινα ἡ λαίδη Σάρτερος μ' ἐκάλεσε προφορικῶς νὰ γευματίσω μαζύ της, μὲ τοὺς ξένους της καὶ τὴν φοβερὰν της μάμμην. Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς προσκλήσεως δὲν μ' ἐφάνη εὐγενῆς, καὶ ἀπήντησα, προφορικῶς ἐπίσης, ὅτι εἶχα ἐργασίαν. Τὴν ἐπαύριον μοῦ ἔγραψεν, ὅτι ἐπεθύμει νὰ ὀμιλήσῃ μαζύ μου· δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀρνηθῶ τὴν πρόσκλησίν της. Τὴν ἡύρα εἰς τὴν αἴθουσάν της, ἀληθῆ φωλεάν, πλήρη ἀργιλλοπλάστων τῆς Σαξωνίας καὶ χαρισστάτων ἐπίπλων ἐκ ξύλου μιμουμένου λευκὴν λάκαρ, κατὰ τὴν τεχνοπρίαν τῆς ἐποχῆς τοῦ 17. Λουδοβίκου. Πρώτην φορὰν μοῦ ἔτεινε τὴν χεῖρα. Ἐφάνη ἐκπλαγεῖσα ὅτε ἤγγισα μόνον τὴν ἀκραν τῶν δακτύλων της, κλίνων εὐσεβάτως. «Διατί δὲν ἤλθατε νὰ γευματίσετε μαζύ μας;» μὲ ἠρώτησε διὰ τοῦ ἤθους ἐκείνου τοῦ ἀποτόμου μᾶλλον ἢ φιλικού, τὸ ὅποσον ἔχει ἐδῶ ὅλος ὁ κόσμος. «Εἰργαζόμενην, ἀπήντησα. Ἐπειτα δὲν ἤξευρα ὅτι ἐδῶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἶνε συνήθεια νὰ γίνωνται αἱ προσκλήσεις προφορικῶς καὶ διὰ ὑπηρετοῦ.» Ἄμα ἤκουσεν αὐτὰς τὰς λέξεις ἐκοκκίνισεν ὀλίγον, καὶ ἀπήντησεν εὐθύς: «ὦ! σὰς ζητῶ συγχώρησιν! ποτὲ δὲν μοῦ ἐπέρασεν ἡ ιδέα νὰ σὰς φερθῶ ἀπρεπῶς. Ἐνόμισα ὅτι θὰ σὰς ἐκούραζε πολὺ ἡ μονοτονία τῆς μοναξίας σας. Ἡμεῖς ἐδῶ ὅλοι ἀποθνήσκομεν ἀπὸ τὴν πλῆξιν, μολονότι, διὰ τὴν ποικιλίαν, ἀλλάζω καθ' ἑβδομάδα τοὺς προσκεκλημένους μου. Τώρα θὰ γευματίσετε μαζύ μου, ἂν σὰς τὸ ζητήσω;» Τί νὰ εἰπῶ; τὴν ἀλήθειαν· καὶ ἡ ἀλήθεια εἶνε, ὅτι δὲν ἔχω φράκον! Πῶς νὰ ἐνδύθῃ! Τοιαύτη ἐξομολόγησις θὰ ἐφαίνετο ἴσως εἰς ἄλλους ταπεινωτικὴ· ἀλλὰ δι' ἐμὲ δὲν ἦτο διόλου. «Διατί τότε, ὑπέλθεν ἐκπληκτος, δὲν τηλεγραφεῖτε νὰ ζητήσετε τὸ φράκον σας; Ὁ ὑπηρετὴς σας ἤμπορεῖ ἐξαίρετα νὰ σὰς τὸ στείλῃ ἀπὸ τὴν Ῥώμην». Δὲν κατώρθωσα νὰ κρατήσω τὸν γέλωτα, καὶ τῆς εἶπα: «Ἡ ἀλήθεια εἶνε, κυρία, ὅτι οὔτε ὑπηρετὴν ἔχω εἰς τὴν Ῥώμην, οὔτε φράκον· ἐνόμιζα, ὅτι ὁ κύριος Χόλλυς σὰς εἶχεν εἰδοποιήσει περὶ τῆς κακῆς καταστάσεως τῶν οἰκονομικῶν μου, καὶ σὰς ἔγραψεν ὅτι ἐκινδύνευα

ν' ἀποθάνω τῆς πείνης, χωρὶς τὴν παραγγελίαν τὴν ὁποίαν μ' ἐδώκατε». Ἀκούσασα τοὺς λόγους αὐτούς, ἡ λαίδη Σάρτερος ἔγεινε κάτωχρος. Τότε εἶδα ὅτι δὲν εἶχε ψιμμύθιον τὸ πρόσωπόν της, καὶ ὅτι ἡ ῥοδίνη χροιά της ἦτο ἐντελῶς φυσική. «Ποῦ λυπούμαι! πολὺ! ἐπιθύρουν, ὡς ἂν ἔπαιεν αὐτή. Ἀλλὰ δὲν ἤμπορῶ ἄρα γε. . . Διατί νὰ μὴν ἀγοράσετε; . . . Εἶμ' ἐταίμη νὰ σὰς δώσω ὅσα χρήματα χρειάζεσθε. . .» — «Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία, ἀπήνητησα, δὲν χρειάζομαι ἐδῶ τίποτε ἦτο καθήκον μου νὰ σὰς παραστήσω τὴν ἀληθῆ τῶν πραγμάτων κατάστασιν, διότι ἀλλῶως θὰ ἐφαινόμην ἀναίσθητος εἰς τὴν εὐγένειάν σας· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ σὰς ἀναγνωρίσω τὸ δικαίωμα νὰ μ' ἀγοράσετε ἐνδύματα, ὡς ἀγοράζετε τὰς στολὰς τῶν ὑπηρετῶν, οἵτινες παρατάσσονται εἰς τοὺς προθαλάμους σας. Ὅταν ἡ ἐργασία μου τελειώσῃ, εἰσθε κυρία νὰ μοῦ προσφέρετε ὡς ἀμοιβὴν ὅ,τι σεῖς καὶ οἱ φίλοι σας ἠθέλατε κρίνει εὐλογον. Ἄν τούναντίον δὲν εὐχαριστηθῆτε, οὐδεμίαν ζητῶ ἀμοιβήν. Θὰ μείνω πάντοτε ὀφειλέτης σας διὰ τὴν εὐχάριστον ἐργασίαν εἰς τὴν ὁποίαν θ' ἀσχοληθῶ ἐδῶ ἐπὶ ἓν ἔτος, μὴ ταραττόμενος ἀπὸ τὰς καθημερινὰς μερίμας, τὰς ὁποίας γεννᾷ ἡ πτωχεία». Ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως, ἡ λαίδη Σάρτερος ἠρέκθη νὰ μὲ χαιρετίσῃ, καὶ ἀπεσύρθη πολὺ φιλοφρόνως. Συνησθάνομην, τὸ ὁμολογῶ, ὅτι κατὰ τὴν συνέντευξιν ἐκείνην εἰς ἐμὲ ἀπέμεινεν ἡ ὑπεροχὴ, καὶ τοῦτο δὲν εἶνε μικρὸς θρίκμβος δι' ἄνθρωπον μὴ ἔχοντα φράκον. Οὐδέποτε, ἕως τότε, ἡ λαίδη Σάρτερος εἶχε φαντασθῆ, ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸν κόσμον ἄνθρωπος χωρὶς ὑπηρετήν καὶ χωρὶς φράκον· τὴν βεβαίως δὲν θὰ μ' ἐκλάβῃ πλέον διὰ κανένα προμηθευτὴν τοῦ Λονδίνου, τῶν Παρισίων ἢ τῆς Βιέννης. Κανεὶς ἐξ αὐτῶν ἀναμφιβόλως δὲν θὰ εὐρίσκετο χωρὶς φράκον. Τὸ κατ' ἐμὲ, μὲ ἀρκεῖ ἓν κολόβιον ἀπὸ σάγγην διὰ τὸ θέρος, κ' ἓν ἄλλο ἀπὸ φαιὸν ἐπίκρονον διὰ τὸν χειμῶνα. Ἄς εἶχον μόνον τὴν καλωσύνην νὰ μὴ φθερῶνται!

[Ἐπεται συνέχεια].

Ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

κατὰ τὸ 1883

Ἐν τῇ κατ' αὐτὰς δημοσιευμένῃ Ἐπετηρίδι τοῦ ἐν Γαλλίᾳ Συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἐλληνικῶν σπουδῶν (*Annuaire de l' Association pour l' encouragement des études grecques en France*) περιλαμβάνεται διατριβὴ τοῦ ἡμετέρου κ. Δ. Βικέλα περὶ τῆς ἐλληνικῆς δημοσιογραφίας κατὰ τὸ 1883. Τὴν διατριβὴν ταύτην, μεταφρασθεῖσαν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Γ. Βιζυνοῦ, δημοσιεύομεν ἐν τοῖς ἐπομένοις. Σ.τ.Δ.

Ὁ συνάδελφος ὅστις προσδεύει σήμερον ἡμῶν μᾶς παρουσίασε πρὸ δωδεκαετίας ἀκριβῆ καὶ περιέργον ἔκθεσιν τῆς ιστορίας τοῦ τύπου

ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς μέχρι τοῦ 1871. Μὴ ἔχων οὔτε τὴν πρόθεσιν, οὔτε τὴν ἀξίωσιν ν' ἀνιστορήσω ὅ,τι ὁ κ. μαρκήσιος de Queux de Saint-Hilaire τόσον καλῶς ἐξιστόρησεν, οὐχ ἤττον ἐνόμισα ἐνδιαφέρον νὰ προσθέσω οἰονεὶ συμπλήρωμά τι εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἐξετάζων τὴν ἐνεστῶσαν τοῦ ἐλληνικοῦ τύπου κατάστασιν.

Ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τοῦ 1871 δὲν ἔμεινε στάσιμος. Τὰ σύνορά της κλύθησαν· ὁ πληθυσμὸς ἠῤῥησεν· αἱ πόλεις ἐμεγάλωσαν· ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον αὐτῆς ἔλαβον νέαν ἀνάπτυξιν· σιδηροδρόμοι κατασκευάζονται, ἤδη δ' ἀγγέλλεται ἡ προσεχὴς ἐγκαινιάσις τῆς ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Μέγαρον γραμμῆς καὶ τῆς ἀπὸ Βάλου εἰς Λάρισσαν· ἐν Κορίνθῳ ἐνασχολοῦνται ὅπως μεταβάλλωσι τὴν Πελοπόννησον εἰς νήσον· ἐν Λαυρίῳ ἐκμεταλλεύοντ' ἐκ νέου τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς· ἐν Βοιωτίᾳ ἀντιπιοῦνται ὑπὲρ τῆς γεωργίας τὰς ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῆς Κωπαίδος κατεχομένης ἐκτάσεις. Ἡ βιομηχανικὴ αὐτῆ ἐξέγερσις καὶ ἡ διηνεκὴς τοῦ δημοσίου πλοῦτου αὐξήσις ἐπέτρεψαν εἰς τὴν κυβέρνησιν ν' ἀναγνωρίσῃ τὰ δάνεια τὰ συνομολογηθέντα ἐν Ἀγγλίᾳ, προτοῦ ἡ ἐπαναστατημένη Ἑλλὰς συγκροτηθῆ εἰς βασιλείον, καὶ —τὸ ἔτι σημαντικώτερον— μετὰ πολλῶν ἐτῶν ἔλλειμμα ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ κράτους ἐπετεύχθη ἐπὶ τέλους ἡ ἰσορροπία του.

Οὐχ ἤττον ἐπαισθητὴ τυγχάνει ἡ πρόσδος εἰς τὰ τῆς παιδείας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν σχολείων καὶ τῶν μαθητῶν αὐξάνει ἀδιακόπως· τὰ ἐπιστημονικὰ σωματεῖα παρέχουσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μαρτύρια τῆς δραστηριότητος αὐτῶν. Νέα τυπογραφεῖα ἰδρύονται ὅπου δὲν ὑπῆρχον μέχρι τοῦδε, τὰ δὲ παλαιὰ πολυπλασιασάσαντα τὰς ἐργασίας αὐτῶν ἐτελειοποιήθησαν εἰς βαθμὸν τιμῶντα ἀληθῶς τὴν ἐλληνικὴν τυπογραφίαν.

Ἐν τούτοις, ἐκ τοῦ ὅτι προουδεύουσιν οἱ ἐν Ἑλλάδι δὲν ἔπεται ὅτι καὶ προεχώρησαν τόσον, ὥστε νὰ μένωσι εὐχαριστημένοι, συγκρίνοντες τὸ παρὸν πρὸς τὸ παρελθόν. Ἀπεναντίας ὅσῳ προσωτέρω χωροῦσι, τόσῳ μᾶλλον ἀνακαλύπτεται πρὸ αὐτῶν μακρὰ ἡ ὁδὸς, ἣν πρέπει ἀκόμη νὰ διανύσωσιν, ὅπως ἀφιχθῶσιν εἰς τὸ ἐπιθυμητὸν αὐτοῖς τέρμα. Καθ' ὅσον δὲ πλησιάζουσιν εἰς αὐτὸ, κατὰ τοσοῦτον αὐξάνει ἡ ἀνυπομονησία των, ὅπως ἀπομακρυνθῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν τῆς ἀφ' ἧς ἐξέκίνησαν ἀφετηρίας. Οὕτως ὅσῳ πλειότερας ὁδοὺς κατασκευάζουσιν, τόσῳ μᾶλλον δυσανασχετοῦσιν ἀνακαλύπτοντες πόση ὀπισθοδρόμησις ὑπάρχει ἀκόμη ἐν ταῖς ἀποκέντρους ἐπαρχίαις· ὅσῳ μᾶλλον πολλα-

1. *La Presse dans la Grèce moderne depuis l'Indépendance jusqu'au 1871* par M. le Marquis de Queux de Saint-Hilaire. Annuaire de 1871, pp. 147 - 179.